

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati na uredništvo — naročnino, reklamacije in vse administrativne stvari pa na upravništvo v Ljubljani, Učiteljska tiskarna, Frančiškanska ul. 6/L. Vse pošiljatve je pošiljati franko. Reklamacije so proste poštnine. Rokopisov ne vračamo. Telefon uredn. 312.

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo Udruženja Jugosl. Učiteljstva - Poverjeništvo Ljubljana

Izhaja vsak četrtek. Naročnina znaša za neorganizirane 40 Din, za inozem. 60 Din. Posamezna šte. 1 Din. Članstvo „Pov. UJU — Ljubljana“ ima s članarino že plačano naročnino za list. Za oglase in reklamne notice vseh vrst je plačati po Din 2:50 od petih vrst. Inzeratni davek posebej. Pošt. ček. ur. 11.197.

Potek IV. državne skupščine UJU v Dubrovniku 24., 25. in 26. avg. 1924.

SIJAJNI SPREJEM JUGOSLOVENSKEGA UČITELJSTVA V DUBROVNIKU. — POZDRAVI OFICIALNIH ZASTOPNIKOV. — POZDRAVI KATOLIŠKE IN PRAVOSLAVNE DUHOVŠČINE. — ČLANSTVO SE JE DVIGNILO ZA 19 NOVIH DRUŠTEV IN 1000 NOVIH ČLANOV. — NA HRVATSKEM NAD 400 NOVIH ČLANOV. — NAD 2/3 VSEGA UČITELJSTVA JE ORGANIZIRANEGA V UJU.

Dubrovnik v svečani obleki.

Dubrovnik se je odel v svečano obleko. Na vsaki hiši plapola jugoslovenska državna zastava v pozdrav učiteljskim gostom - zborovalcem. Župan mesta Dubrovnik je izdal poseben oklic v obliki velikega plakata, ki je bil nabit po mestu, v katerem poziva prebivalstvo, da čim impozantnejše in dostojnejše sprejme učiteljske goste pod svoje strehe ter jim napravi bivanje v Dubrovniku čim prijetnejše. Temu se je tudi občinstvo v polni meri odzvalo, tako da je bilo vse učiteljstvo prav dobro preskrbljeno glede prenočišča in prehrane, za kar gre posebna pohvala pripravljalnemu odboru s predsednikom okrajnega učiteljskega društva v Dubrovniku tov. Miho Kusijanovičem na čelu.

Oklicni plakat, ki je bil nabit po vsem mestu je imel sledečo vsebino:

»Građani! Sa svih strana velike otadžbine naše, iz hiljadu domova prosvete polijeću ovih dana misli k nama, na obalu Jadrana, u sunčani Dubrovnik, a dneva 24., 25. i 26. o. mj. jedna zajednička odgojna, rodoljubiva i staleška misao skupiće u našem gradu čuvare naše narodne svijesti, prosvjete i čovečanstva, jugoslovenske učitelje, da tu, na tlu hiljadugodišnje slobode, kao predstavnici napretka i odgoja slobodnoga i jedinstvenoga naroda, Srba, Hrvata i Slovenaca raspravljaju i riješavaju zadatke škole i prosvjete.

Naš grad je malen, on je daleko od središta države. Samo je osobita ljubav cijeloga naroda i napose ljubav njegovih prosvjetitelja za naše more i slavni grad pod Srđem, njemu mimo red obratila pažnju i mimo ostale gradove odabrala Dubrovnik za zborište Kongresa Udruženja Jugoslovenskih Učitelja.

Svijesni pažnje i časti, što ih svojim pohodom našem gradu izkazuje najznamenitije i najrasprostranjenije udruženje naše Kraljevine, svi mi koji se ponosimo neocenljivom vrijednošću, ljepotom i častoljubivošću staroga i današnjega Dubrovnika, svi mi pozdravljamo drage goste, braću našu i sestre iz dalekih krajeva naše zemlje, kad se okupe u našem gradu.

Oni će sobom donijeti ljepotu svojih gordih planina i mirisnih šuma, svojih rodni polja i punih njiva, ljepotu bučnih rijeka i tihih jezera, bogatstva i sirotinje, radosti i stradanja, mučnih tjelesnih i umnih napora zemlje naše. Oni će ovdje zateći drugu ljepotu: Uz čar našega neba i mora našega, uz vidik borova i čem-

presa, palama i ruzmarina, naći će ljepotu što je izgradiše stari naši, grad naš i spomenike njegove, naći će i bratsko poštovanje i susretanje, bratsku ljubav s naše strane.

Velika udeležba iz vse države. — Mnogo posebnih vlakov.

Že v petek so dohajali posebni vlaki iz Bosanskega Broda, ki so dovažali učiteljstvo iz cele države. Dogodila se je tudi mala nesreča, da je skočil eden teh vlakov iz tira, a osebne nesreče ni bilo nobene pri tem glede osebja. Poleg rednih vlakov so došli štiri posebni vlaki. Mnogo gostov je došlo tudi s parobrodom iz Sušaka, med njimi vodstvo slovenske delegacije in povečini vsi slovenski delegati. Med potjo so si ogledali Šibenik in Split, kjer jih je povsod sprejelo tamošnje učiteljstvo in jim razkazalo znamenitosti. Vsega je bilo nad 3000 udeležencev, učiteljic in učiteljev, članov UJU, ki so prihiteli na skupščino.

Razporeženje je bilo v obče najboljšše. Pripravljalni odbor dubrovaškega učiteljskega društva je preskrbel za vse ugodnosti in je imel vse priprave za skupščino krasno organizirane. Udeleženci so prejeli posebne znake, po katerih so se spoznali medsebojno in jih je spoznalo občinstvo.

Posebna pozornost časopisja do učiteljske skupščine.

Veliko pozornost je posvečalo učiteljski skupščini tudi časopisje. V posebni izdaji je izšel »Dubrovački list«, ki je tudi v svoji redni izdaji posvečal mnogo pozornosti učiteljski skupščini in prinašal iskrene članke v pozdrav jugoslov. učiteljstvu. Svečano izdaje »Dubrovačkega lista« je izšlo v obliki brošure, ki ima poleg zgodovinskih, zemljepisnih in kulturnih podatkov tudi krasne slike panorame Dubrovnika. Govori pa posebno o prosvetnih prilikah v Dalmaciji. Istotako je izšel v svečani obliki in izdaji »Pokret«, glasilo UJU — Poverjeništvo Split, ki posveča svojo pozornost posebno vprašanjem, ki so aktualna na prosvetnem polju in ki so prišla na dnevni red skupščine. Tudi »Sloga« pozdravlja učiteljstvo na uvodnem mestu. List »Narodna Svijest« prinaša uvodnik pod naslovom »Dobro došli!« izpod peresa nekega učiteljskega abiturijenta ter se peča tudi z drugimi vprašanji dnevnega reda učiteljske skupščine. V obče so se vsi srb-

ski in hrvatski listi, tako lokalni in večji vnanji bavili z zborovanjem jugoslovenskega učiteljstva v Dubrovniku in so mu posvečali posebno važnost z ozirom na narodno in državno edinstveno vzgojo mladine in naroda. V tem oziru je bilo učiteljstvo prijetno presenečeno, napram lanskemu kongresu v Ljubljani, ko je »Slovenec« opsoval vnanje goste.

Nekateri udeleženci so si že v soboto ogledali Boko Kotorsko in so nekateri od teh napravili celo izlet na Cetinje in Lovćen.

Seja Glavnega odbora UJU

V nedeljo, 24. t. m. zjutraj ob 8. uri je otvoril predsednik UJU g. M. Stanković v gledališki dvorani sejo glavnega odbora UJU, ki je pripravila material za popoldansko delegacijo.

Od poverjeništva UJU — Ljubljana so bili navzoči tov.: Jelenc, Gnuš, Tomazič, Iv. Dimnik in Dostal. V daljšem nagovoru je predsednik UJU poročal o delu Udruženja v preteklem poslovnem letu. Omenil je načrt, da se postavi v Beogradu »Jugoslovenski dijaški dom«. Nadalje je opozoril na namen ministra pravde, odnosno ministrskega sveta, da izvede revizijo uradniškega zakona in uredbe o razvrstitvi učiteljstva. Daljša debata se je razvila po iniciativi srbskega deča članstva glede eventualnega pozdrava ministru prosvete dr. Korošcu. Ker so nekateri člani predirali za tak pozdrav, so pojasnili slovenski člani glavnega odbora svoje stališče in je poverjenik ravnatelj Luka Jelenc izjavil, da slovenska delegacija absolutno ne more priznati stališča, da se je resor ministrstva prosvete oddal stranki, ki se še nikdar ni izkazala kot prijateljica šolstva in prosvete, posebno pa ne učiteljstva, v katerem oziru ima do sedaj stranka zelo težko preteklost, iz tega ozira bi bila slovenska delegacija prisiljena, ako se to izvede, da zapusti v znak protesta skupščino med tem glasovanjem in se povrne k sodelovanju šele po glasovanju. Slovencem se je pridružila velika večina ostalih delegatov.

Manifestacija za narodno in državno edinstvo.

Po seji Glavnega odbora se je vršila manifestacija za nacionalno in državno edinstvo po mestu. Učiteljstvo se je zbralo na trgu pred mestnim obzidjem pod Pilama. Poleg učiteljstva se je zbra-

lo na trgu tudi meščanstvo, tako da je bilo zbranih do 7000 manifestantov na prostoru. Na tem trgu je pozdravil goste predsednik učiteljskega društva za Dubrovnik g. Miho Kusijanović. Nato so se razvile povorke, na čelu z narodno in državno zastavo ter godba, odkoder so odšli manifestanti v mesto. Občinstvo je burno akklamiralo učiteljstvo.

Manifestanti so odšli pred Gunduličev spomenik, kjer je govoril predsednik UJU, g. M. Stanković ter položil v ime UJU pred spomenik venec z državnimi trobojnimi trakovi. Godba je zasviralala nacionalno himno, učiteljstvo pa je vzklikalo narodnemu in državnemu edinstvu. Navdušenje, ki je zavladało, je bilo nepopisno. Občinstvo je sipalo cvetje na učiteljstvo.

Posebno ginljiv prizor je bil pogled na staro Dubrovčanko v bogato z zlatom okrašen narodni noši, ki je s solzami v očeh sipala cvetje z balkona in vzklikala manifestantom ter pozdravljala manifestante z robom državne trobojnice, ki je visela na balkonu. Do viška je prikipeło navdušenje, ko je stopila na stol in je dvigala obe roki ter navdušeno vzklikala učiteljstvu.

Manifestanti so nato odšli, vzklikajoč narodnemu edinstvu, državi, kralju itd. pred spominsko ploščo, ki je poleg gledališča ob mestnih vratih vzdana v spomin padlim junakom za svobodo. Povorka je krenila do zgodovinskega mestnega portala, kjer je vzdana v mestno obzidje spominska plošča z nastopnim napisom: »Večna slava drugovima Cvetanu Jobu-Bužušiću, Josipu Dimoviću, svetlim uzorima žrtvovanja oslobodjenju i ujedinjenju jugoslovenskog naroda. Dubrovačka omladina. Vidovdan 1923. — Imenovana junaka, Dubrovčana, sta padla kot vojni žrtvi v dobi svetovne vojne za časa upora vojne mornarice v Kotoru. Tu je prvi govoril predsednik UJU g. Milutin Stanković, ki je položil pred ploščo na čast žrtvam venec UJU z narodnimi trakovi. Za njim je imel pred ploščo navdušen govor zastopnik Orjune in Sokolstva, dalmatinski učitelj Ante Bartulović. Oduševljenje je bilo nepopisno in godba je impozantno dvignila situacijo. Nekaj nenavadnega je bil za slovensko učiteljstvo tretji govornik, katoliški duhovnik Don Niko Dživanović, ki je v visoko nacionalnem in patrijotičnem govoru slavil poznane in nepoznane žrtve za osvobojenje ter slavil srbsko

LISTEK.

† Jakob Dimnik.

Umrli je mož!

V ponedeljek 1. septembra v zgodnjih jutranjih urah se je raznesla po Ljubljani vest, da tovariša ravnatelja Jakoba Dimnika ni več med živimi. Kruta neizprosna Usoda je brezobzirno zavrla njegovo nadaljnjo življensko pot ter mu je s koščeno smrtonosno roko zastavila utrip njegovega blagega srca na povratku iz Rogaške Slatine v Ljubljano.

Njegovi življenski podatki.

Z Vodnikom bi lahko zapel: Rodila me Sava, Ljubljansko polje. Luč sveta je zagledal 3. avgusta 1856 v Jaršah pri Ljubljani. Po dovršenih štirih razredih takratne normalke in štirih gimnazijskih razredih je vstopil na ljubljansko učiteljsko, kjer je leta 1879. položil zrelostni izpit. Prvo učiteljsko mesto je nastopil 3. julija istega leta v Tunjicah pri Kamniku, služboval je nadalje v Šmarju in na Igu pri Ljubljani, v Trnovem pri Ilirski Bistrici, nato 10 let v Postojni, kjer si je poiskal življensko družico iz znane Kraigherjeve rodbine in odkoder je bil imenovan leta 1891. za stalnega učitelja

na II. mestno deško petrazrednico. Leta 1902. je bil premeščen na I. mestno deško šolo na Ledini, kjer se mu je poverilo začasno šolsko vodstvo, leta 1903. pa je bil imenovan za stalnega šolskega voditelja in nadučitelja na tej šoli, na kateri je skupno služboval do upokojitve 22 let. Poleg te šole je vodil še obrtno nadaljevalno šolo za mehanično tehnično obrt in trgovsko gremijalno šolo. Dolgih 45 let je žrtvoval slovenskemu narodnemu šolstvu, zajedno z drugimi je čakal in dočakal boljše socialne pozicije učiteljstva na podlagi pragmatike, ni pa mu bilo usojeno, da bi se vsaj nekaj časa veselil novih priboritev...

Njegovo organizacijsko, prosvetno in javno delovanje.

Pokojni Jakob Dimnik je bil s srcem in dušo učitelj. Visoko je cenil in spoštoval svoj stan ter posvetil vse svoje življenske sile za njegov razvoj, procvit in ugled. Že v Postojni se je posvetil organizaciji učiteljstva na temelju narodnih in naprednih načel ter je deloval na tem polju dosledno in požrtvovalno do svojega poslednjega diha. Bil je močan stebel naše organizacije, kateri je posvetil vse svoje duševne sile. Našemu stanovskemu glasilu »Učiteljskemu Tovarišu« je bil marljiv urednik skozi

dolgo dobo 10 let od leta 1894. do leta 1903., a že poprej in tudi pozneje njegov stalni sotrudnik. Dolga leta je bil upravni odbornik bivše Zaveze jugoslovenskih učiteljskih društev. Z velikim zanimanjem je sledil in sodeloval pri vsakem stanovskem pokretu in razvoju. Stal je ob zibelki skoro vseh naših stanovskih in gospodarskih inštitucij, kjer moramo zlasti omeniti »Društvo za zgradbo učiteljskega konvikta«, ki mu je od njegovega početka kakor mravlja marljivo zbiral prispevke, doneske, darila in članarino. Bil je načelnik nadzorstva Učiteljske tiskarne od njenega začetka, ki ga šteje med svoje soustanovnike. Skozi dolgo dobo let je bil predsednik Ljubljanskega učiteljskega društva, kakor tudi funkcionar raznih naših stanovskih organizacij: Vdovskega društva, Jubilejne samopomoči, Narodne šole, Učiteljske hranilnice in posojilnice, Slovenske šolske Matice itd.

Vidimo ga med prvimi sotrudniki »Zvončka« in Gabrškove Knjižnice za mladino, leta 1895. je s pisal staršem in vzgojiteljem knjigo »Domača vzgoja«, leta 1907. je ustanovil mesečnik »Domače ognjišče«,

ki mu je bil urednik. V svrhu izboljšanja domače vzgoje je prevedel Trunkovo delo Staršem šolske mladine. Nadaljna dela njegova so: Domoznanstvo v ljudski šoli, Slavoj in Ljudmila, Mali šolski besednjak, Kralj Peter I. Osvoboditelj in Kralj Aleksander. Bil je marljiv sotrudnik pri »Popotniku« in »Naši Bodočnosti«. Daljšo dobo je bil odbornik Slovenske Matice.

Njegovo šolsko strokovno, pedagoško stanovsko učiteljsko organizacijsko delovanje je bilo široko znano, doma in tudi drugod. Zaradi njegove dosledne vztrajnosti in izredne marljivosti je bilo to njegovo delo visoko cenjeno in častno priznано. Bil je častni član Postojnskega učiteljskega društva in Zaveze jugoslov. učiteljskih društev, Hrvatski pedagoški književni zbor v Zagrebu ga je imenoval za svojega pravega, Zemsky Ustředni Spolek Jednot Učiteljských v Král. Českém pa za dopisujočega člana. Bil je skozi več let zastopnik staršev mestne občine ljubljanske in podpredsednik višjega šolskega sveta.

Toda njegovo delovanje ni bilo omejeno samo na šolo in našo organizacijo, aglna njegova neumornost je našla

vojsko in Sokolstvo, ki je doprineslo nepoporekljivo mnogo na žrtvenik naše svobode. Med vzkljanjem in prepevanjem so se na to manifestanti razšli.

Delegacijsko zborovanje.

Popoldne ob 17. uri se je vršilo delegacijsko zborovanje Glavnega odbora UJU in delegatov iz cele države. Delegati so se ugotovili in zabeležili so se vsi navzoči. Zborovanje se je vršilo v prekrasni dvorani dubrovniškega mestnega gledališča. Delegacija je utrdila dnevni red za glavno skupščino prihodnjega dne, izvolila potrebno število tajnikov in članov posameznih odsekov. Delegacija se je razdelila na odbore, in sicer: 1. odbor za predloge, 2. odbor za revizijo uradniškega zakona, 3. odbor za »izveštaj«, 4. odbor za finance, 5. administrativni (verifikacijski) odbor, 6. izvolile so se tri sekcije za teme, ki so na dnevnem redu, 7. izvolili so se tajniki, ki bodo vodili zapisnike.

Brzobjavno je pozdravilo slovesnost v Surdulici in so se vršile razprave in priprave za glavno zborovanje, ki je napovedano za naslednji dan.

Volitev članov odsekov in odborov.

Kot zastopniki v razne odbore so izmed slovenskega učiteljstva prišli sledeči: Za tajnike skupščine: Šetinova Anica, Drago Hude in Ivan Dimnik; v administrativni odbor: Josip Rajšp; v odbor za predloge: Anton Gnus, R. Dostal, Barle, M. Engelman; v odbor za teme: Ivan Tomažič, za nastavni plan in Luka Jelenc za »religijsko nastavo«; v odbor za uradniški zakon: Ivan Dimnik; v finančni odbor: Mirko Fegic.

Prijateljski sestanek na Pilah.

Zvečer se je vršil prijateljski sestanek na vrtu na Brsaljah. Po tej situaciji sodeč se je organizacija v prošlem letu zelo konsolidirala in močno dvignila.

GLAVNA SKUPŠČINA DNE 25. AVGUSTA 1924.

Točno ob osmih je bila v ponedeljek 25. avgusta gledališka dvorana nabito polna učiteljev in učiteljic, ki prvi dan niso imeli opravka pri skupščini, a so prišli, da prisostvujejo glavni skupščini. Skoraj eno uro pred otvoritvijo je že bila dvorana dubrovniškega gledališča nabito polna. Dubrovniško občinstvo je napolnilo vse lože in hodnike in mnogo ljudi je moralo oditi, ker v dvorani ni bilo več prostora.

Skupščino je otvoril predsednik UJU g. Stanković, ki je posebno pozdravil Dubrovnik kot simbol vseh onih idej, kateremu učiteljstvo služi. Ideje, katerim učiteljstvo služi, so vklesane v zgodovini Dubrovnika. Solidarnost in sloga vseh delov naše države je naš ideal, ki je pa tudi temelj in predpogoj kulture in civilizacije. V Dubrovniku je vklesana ideja svobode in to je tudi naš ožji ideal. da se osnovno šolstvo osvoboditi. Delo na reformiranju duše našega naroda je prvo naše delo. Vprašanje učiteljstva in šolstva je najvažnejše vprašanje države.

POZDRAVI JAVNIH ZASTOPNIKOV.

Pozdrav kralju in predsedniku vlade:

Skupščina je nato brzobjavno pozdravila Nj. Vel. kralja Aleksandra,

polja tudi drugod v širši javnosti. Že leta 1896. ga vidimo v občinskem svetu ljubljanskem, kamor ga je postavila takratna narodno-napredna stranka, kjer je deloval kot občinski svetnik dolgih 25 let. Tukaj se je udeleževal kot načelnik šolskega odseka in kot referent v raznih komunalnih vprašanjih. Enako dolgo dobo je bil član kuratorija višje deklishe šole, mestnega deklishega liceja in slovenske trgovske šole, bil je nadalje tudi član šolskih odborov za trgovske in nadaljevalne šole. To njegovo splošno javno delovanje ni moglo ostati neopaženo, zato je bil odlikovan na najvišjem mestu z redom sv. Save.

Pokojni Jakob Dimnik je bil stara poštna kranjska korenina, ljubeznjiv, iskren tovariš, neumoren, kadar je bilo storiti komu kaj dobrega. Nešteta so bila pota in intervencije svojim tovarišem. Pri vsem pa ga je vodilo načelo, da naj ne ve levica, kar daje desnica.

Pokojnikova poslednja pot.

Miren, spokojen je ležal doma na postelji, obkrožen od vencev, šopkov in rož, ki jih je tako ljubil. Žar voščenič sveč mu je razsvetljeval blede plemenito lice. Pa so prihajali drug za drugim njegov tovariši, znanci in prijatelji ter ljubljena in ljubeča šolska mladina, da se

kar je bilo sprejeto s posebno burnim aplavzom. V tem je došel brzobjavno pozdrav predsednika vlade g. Ljubo Davidoviča, ki ga je predsednik prečital, na kar je skupščina sklenila brzobjavno se tudi zahvaliti predsedniku vlade.

Častni gostje na skupščini:

Posebno pozornost so vzbujali izredni gosti, ki so došli na skupščino, med njimi: Za ministrstvo prosvete g. Žika Radosavljevič, biskup Dubrovnik g. dr. Marčelič, gerent mestne občine g. dr. Neuveillier, veliki župan g. dr. Peter Grisogono, pravoslavni svečenik g. Bošto Mitrovič, zastopnik pravoslavne cerkve trg. gosp. Nikola Babič, prosvetni inšpektor za sredno nastavo g. Josip Čičin, prosvetni inšpektor za osnovno nastavo g. Anton Mustahinič, zastopnik profesorskega Udruženja g. Peter Radoničič, za umetnost g. prof. Marko Murat, za trgovsko zbornico g. Milorad Medini, bivši minister, univerzitetni profesor iz Beograda g. Ivan Gajja, zastopnika čehoslovaškega učiteljstva: Dr. Jaroslav Mollenka, prof. prava na gosp. šoli v Taboru in Julka Haeklova, učiteljica gosp. šole v Chrudinu.

Pozdravi zastopnikov korporacij:

Kot prvi je pozdravil skupščino veliki župan g. dr. Peter Grisogono, ki je v svojem nagovoru posebno povdaru težkoče pred skupščino. Pozdravil je zbor, ki predstavlja v sebi ujedinjene pionirje kulture iz cele države. Posebno ga pa veseli, da zboruje učiteljstvo v Dubrovniku radi morja, ki nam odpira svet in ki ga zna ceniti le oni, ki ga je videl. To morje je naš ključ v svet.

Predsednik občine Dubrovnik gosp. dr. Neuveillier: Dubrovnik se veseli te dni, da ima v svoji sredi učitelje, ki so tolmači vseh naših potreb narodu in mladini. Drugo veselje je to, ker se je sešlo učiteljstvo ravno v Dubrovniku, jugoslovenskih Atenah, kjer je bil kraj našega Gundulića in drugih naših velikih kulturnih mož. Tretje naše veselje je nad tem, da nas hoče po zbranim učiteljstvu slišati ves naš narod od Triglava do Vardara, kateremu recite samo eno: da naj nas vzljubi mladina in narod z našim morjem.

Bivši minister beogradski univerzitetni profesor g. Ivan Gajja: Pozdravlja v imenu beogradske univerze. Na žalost smo učitelji višjih šol daleč zaostali za vami, ki slavite danes vaš IV. kongres, ko mi šele čakamo na I. Vi nam dajete zgled. Dve metodi dela sta: ena je mnogo govoriti in nič delati, in druga, ki malo govori in temveč dela. Med drugo spadate tudi vi. Šest let že govorimo, če smo en narod; vi pa delate na tem, da bomo en narod, ker hočete, da v dejanju postanemo en narod in ste že dokazali, da smo en narod. Vendar smo že daleč od zaželenega smotra. Drugo imamo še knjigo danes v Dubrovniku, drugo v Zagrebu, drugo v Beogradu. A naša omladina je že na pravem potu, ker jo vodijo v tem oziru dobre roke. Čete mladine se po tisočih množe k narodnemu edinstvu; ona že zavrača stare meje in tradicije; ona ko-

poslové slednjič od njega, da ga poškrpé in se klanjajo njegovemu spominu. Izmed mnogih poklonjenih vencev in šopkov navajamo nastopne: domače rodbine, sorodnikov bratov Dolničar, rodbin Kraigherjeve, dr. Žerjav-Lavrenčičeve, Maierjeve, UJU poverj, Ljubljana, upravnega sveta in nadzorstva Učiteljske tiskarne, osebja Učiteljske tiskarne, gremija trgovcev, inšpektorja g. dr. St. Beuka, učit. zbora I. mestne deške šole itd.

V torek 2. septembra ob 5. uri popoldne so dvignili njegovo truplo, da izroče materi zemlji, kar je njenega. In kakor bi hotelo nebo sočustvovati z žalostjo rodbine, tovarišev, znancev in prijateljev, ki si jih je zbralo v ogromnem številu k poslednjemu slovesu, je lilo vso žalostno pot tja do groba. Zadnje spremstvo so mu dali razen obilega številu tovarišev, tovarišic, šolske mladine in ostalega občinstva zastopniki raznih oblastev, korporacij in društev, med drugimi delegat ministrstva financ g. dr. K. Šavnik, v imenu mestne občine ljubljanske g. dr. L. Perič, za Demokratiško stranko g. minister n. r. dr. G. Žerjav in narodni poslanec gosp. prof. Jos. Reischer, dalje g. inšpektor dr. St. Beuk, zastopniki Sokola in raznih prosvetnih in gospodarskih društev in orga-

raka naprej, pred nami. Popotovanje mladine in učiteljstva — delo v tem pravcu bo zagotavljalo našo bodočnost, ker bo vzljubilo našo domovino. Medtem, ko se stari prepirajo in pogajajo, se izza horizonta vzdiga nov naraščaj, ki poreče starim: Mi smo se že zedinili, ker se nismo samo pogajali!

Predsednik profesorskega Udruženja g. Peter Radoničič: Mi smo zaeno umetniki in delavci, ker pretvarjamo žive duše v ljudi. Tako vstaja novo pokolenje s širšim obzorjem, ki mu bo domača gruda enako mila in draga, kakor zadnje istrsko selo. Mladina vstaja z enim enotnim horizontom. V tem duhu hočemo skupno delovati z vami, da to dosežemo in v tem duhu vas pozdravljam v imenu profesorskega Udruženja Dalmacije.

Pravoslavni svečenik g. Boško Mitrovič: Prišli ste iz raznih strani na obalo svojega Jadrana. Prišli ste na morje, o katerem ste govorili deci v šoli, na ono morje, na katerem so se borili naši dedi. Prišli ste v slovanske Ate-ne — Dubrovnik. Dovolite, da tu izrazim globoko spoštovanje enemu od najboljših in najposobnejših stanov v naši državi. Vojska Belega Orla je zrušila meje, ki so nas ločile in je osvobodila našo zemljo, a država je šele stvorjena in ne še urejena. Ne bomo jo uredili »z mišom in tudi ne s silom«, le prosveta jo bo uredila, vi učitelji jo boste uredili, vi zaorjite brazde, zaorjite jih v duhu Štrossmayerjevem. S tem se oddolžite milijonom padlih junakov za domovino, junakom, padlim za svobodo. Prosimo, da trebite vse zlo seme nesloge in sejete v te brazde edinstvo, slogo in zavest, s tem si postavite sebi največji spomenik v državi.

Katoliški škof Dubrovnik g. dr. Marčelič: Nisem vas pozabil.

Delovanje „Slomškove zveze“ v službi denunciantstva.

»Slomškova Zveza« je izdala na svoje člane oklic, ki naj zbere material za preganjanje stanovskih tovarišev, članov UJU. Oklic se glasi sledeče:

Članom in članicam »Slomškove zveze«!

Da moramo varovati pravice svojih članov, potrebujemo zanesljivih informacij, zato Vas prosimo, da nam v najkrajšem času podaste v interesu učiteljstva informacije v sledečem:

1. Ali so se Vam pod bivšim režimom zgodile kakšne očitne krivice?
2. Navedite imena vseh onih, ki so Vam povzročali na katerikoli način krivice, Vam grenili življenje v kraju in delo v šoli.
3. Svetujte nam, kako bi se popravila event. Vam storjena krivica!
4. Podajte nam točno sliko o razmerah na šolah Vašega okraja, n. pr. o nadštevilih razredih, drugod pa o prenapolnjenih, o šikaniranju učiteljstva po lo-

Učiteljska omladina.

—uč Podporno društvo za učiteljski naraščaj si je naredilo važno nalogo, podpirati naše učiteljske člane za časa študij. Revnim in marljivim gojencem bo preskrbelo stanovanje in prehrano brez-

nizacij. Omeniti moramo tovariško požrtvovalnost mnogih naših tovarišev, ki so prišli iz jako oddaljenih krajev: Maribor, Loški potok, Rogaška Slatina itd. Zastopana je bila tudi neodrešena domovina. Pred hišo in na Martinovi cesti se je poslovilo s pretresujočimi žalostinkami od pokojnega učiteljstva z oddelkom pevskega zbora Glasb. Mat. pod vodstvom tov. F. Juvanca. Ob odprtem grobu mu je govoril zadnje slovo višji šol. nadz. tovariš Engelbert Gangl:

Dragi prijatelj Jaka!

Na kraju, kjer se tajnostno združujeta dva svetova, ti govorim v slovo poslednje besede. Govorim ti v slovo to skromno besedo v imenu vseh, ki si služil z njimi istim vzorom, v imenu tisočev tovarišev in tovarišic naše domovine, ki so te poznali in cenili!

Komaj si po dolgih letih dela za šolo in stan stopil v častno zasluženi pokoj, se je nagnila tvoja pot v objem ljubljene domače zemlje, da se nemoten od viharjev življenja vekomaj umiriš in oddahneš.

Bil si mož dela, ki veljajo zanj v polni meri Gregorčičeve besede: »Življenje naj bode ti delaven dan!« Tvoja deloljubna moč ni našla utehe zgolj v šolskem delu, nego je iskala in dobila uveljavljenja tudi zunaj nje povsod, ka-

Povem vam samo eno ali dve stvari iz srca. Vi ste bodočnost naše države. Upoštevati morate dva faktorja: »Kar Bog da in sreča junaška!« Niso junaki samo oni, ki branijo domovino samo z mečem, temveč tudi oni, ki branijo domovino s prosveto in to ste vi, ki vas pozdravljam! (Ginljivo je bilo gledati sivolasega starčka, ki je s solzami v očeh govoril učiteljstvu, katero je njegovo iskrenost vračalo z burnim aplavzom).

V imenu ministrstva prosvete je govoril g. Žika Radosavljevič. Povdarjalo se je, da še nimamo notne knjige v državi, a v ministrstvu se še bolj pozna, da še nimamo enotnega šolskega zakona v državi. Radi tega je situacija v prosveti tako neenotna. Želeli bi, da se s pomočjo sodelovanja vseh pride čimprej do enotnega šolskega zakona SHŠ. V tem pravcu je učiteljstvo storilo svojo dolžnost, sodelovalo je pri načrtu, ki ga je pozneje pretresal Glavni Prosvetni Svet, ministrstvo prosvete in ministrstvo za izjednačenje zakonov. Sedaj se je učiteljstvo že lotilo drugega dela, t. j. dela na enotnem učnem načrtu, ki je na dnevnem redu današnje skupščine. Zakon brez učnega načrta je nič. Ta da šele zakonu pravo življenje. Žalostno je, da učenec iz enega dela države ne more prestopiti v šolo na drugem delu, brez škode, radi našega načrta. Želja ministrstva je, da prejme vse predloge od učiteljstva. Podajam pa na drugi strani izjavo: da si ministrstvo prosvete ne želi borbe in boja s silo, kakor je učiteljska in naj se nihče ne boji nobene osebe v ministrstvu prosvete, ki ga naj smatra za urad, a ne za partijskega eksponenta.

Z velikimi ovacijami je bil sprejet tudi pozdravni govor g. Jaroslava Malenka, delegata čehoslovaškega učiteljstva.

(Dalje prih.)

kalnih faktorjih; dalje nam poročajte o tem, kje bi bili naši učitelji posebno potrebni, ter o Vaših upravičenih in utemeljenih željah.

5. Stavite nam tudi event. predloge o poživiti »Slomškove zveze«.

6. Obračajte se o kompetenčnih zadevah le na osrednji odbor »Slomškove zveze«.

7. Obvestite nas tudi o tem, kako in na kakšen način uvajajo tu in tam politiko v šolo!

8. Naznanite nam tudi imena tovarišev in tovarišic, ki sicer niso pri nas vpisani, pa se jim je vkljub temu zgodila morda kakšna očitna krivica.

Naša krščanska zavest nam veleva, da moramo pomagati vsem, ki so pomoči potrebni!

V Ljubljani, dne 4. avg. 1924.

Veri, vzgoji, pouku! »Slomškova Zveza« v Ljubljani.

Osrednji odbor »Slomškove Zveze«.

plačno ali vsaj po znižanih cenah. Društvo pa bo moglo nuditi izdatno podporo le tedaj, ako mu bo pristopilo dosti članov, ki imajo srce za revne in podpore najbolj potrebne učiteljske člane. Vabimo vse prijatelje šole in učiteljstva, da pristopajo v obilnem številu k podpornemu

mor te je pozvalo in postavilo zaupanje in povelje tovarišev in prijateljev.

Kdo prešteje število njih, ki si jih vzgajal in učil vsa dolga leta po vseh službenih svojih krajih! Danes se vsak od teh s hvaležnim srcem sklanja nad tvojo gomilo. In šola, kjer ti je bilo zadnje tvoje službeno mesto, ostane vidna priča pravičnega pojmovanja in izvrševanja stanovskih in službenih dolžnosti slovenskega učitelja!

Svojemu vzvišenemu poklicu si bil vdan z vso dušo in si se z vsemi svojimi moralnimi močmi od prvih let učiteljevanja do zadnjega diha boril za pravice, za ugled, svobodo, čast in dobro ime učiteljskega stanu. Nепrecenljive so tvoje zasluge, ki jih je tvoje vztrajno in požrtvovalno delo pridobilo našemu učiteljstvu. V organizaciji tega stanu, zlasti na gospodarskem in dobrotornem poprišču, bomo vedno s spoštovanjem in hvaležnostjo izgovarjali tvoje ime.

V najhujši dobi nacionalnih bojev si s ponosom poudarjal svoje slovensko pokolenje. Ko je marsikdo klonil pod pritiskom razmer, si ti ostal zvest sin svojemu narodu! To ljubezen do zemlje in naroda si netil in gojil v tisočih src, kakor si dvigal ponos do stanu in vero v pravico in resnico v nas vseh, ki smo bili tvoji tovariši in prijatelji!

društvu. Letna članarina za redne člane je 60 Din, ki se plača lahko tudi v mesečnih obrokih. Ustanovni člani plačajo enkrat za vselej 1000 Din. Radi blagega namena, ki si ga je nadejlo društvo, so dobrodošli tudi poljubni prispevki podpornih članov. Prijave članov in prispevke je pošiljati na »Podporno društvo za učiteljski naraščaj v Ljubljani« v roke g. blagajnika Fr. Jerana, ravnatelja Akademskega kolegija, Ljubljana, Kolodvorska ulica 22. Ker je zadeva nujna, prosimo, da se člani v obilnem številu čimprej prigrasijo.

Vestnik meščanskih šol.

—c Osemrazrednice in meščanske šole. V poslednjem času se vse bolj množijo prijave železniških uslužbencev za izpit na meščanskih šolah v svrhu uvrstitve v III. kategorijo uradništva. Ti ljudje prihajajo navadno nepripravljeno in niti ne vedo, da morajo položiti izpit iz vseh obveznih predmetov. Posledice so jasne. Da se jim izognejo, so taki kandidati »pogrunjali« komodno pot. V velikem številu polagajo namreč sedaj tozadevne izpite na naših osemrazrednicah v Trbovljah in drugod. Pri tem se sklicujejo na spodaj navedeni razpis generalne direkcije. Ta navaja med šolami, ki so z ozirom na uradniško uvrščevanje enake nižjim srednjim šolam, tudi »višje pučke šole«. Prosvetni oddelek za Slovenijo je sedaj pojasnil in ugotovil neupravičenost prej omenjenih izpitov v odloku z dne 30. julija 1924, št. 12.628. Dotično mesto se glasi: Železničarji se menda sklicujejo na odstavek 2. razglasa generalne direkcije državnih železnic, z dne 27. marca 1924, br. 9836, ki pa po jasnem besedilu velja samo področju bivše pokrajinske uprave za Hrvatsko in Slavonijo. Omenjene »višje pučke šole« niso naše osemrazrednice, temveč osnovne in meščanske šole pod enim vodstvom, to kar imenuje § 18. zakona z dne 2. maja 1883, drž. zak. št. 53. »Občo osnovno in meščansko šolo«. Take šole je pri nas odpravil razpis višjega šolskega sveta z dne 30. avgusta 1919, št. 12.834, predzadnji odstavek, ki se je v vseh primerih izvršil. Dalje pripominjam, da mora po razpisu bivšega ministrstva za uk in bogočastje z dne 13. julija 1916, št. 22.035, odpustnim izpitom odraslih na osnovnih šolah prisostvovati tudi okrajni šolski nadzornik. — Za to pojasnilo smo prosvetnemu oddelku prav hvaležni. Dotični voditelji naj izpitne kandidate primerno pouče in jih obvarujejo poznejših nepravil. Društvo učiteljev meščanskih šol je opozorilo na to nepravilnost tudi ravnateljstvo državnih železnic v Ljubljani, ki gotovo že tudi pozna najnovejši odlok ministrstva prosvete z dne 2. julija 1924, O. N. br. 11.896. Ta odloča, da je štirikazredna mešč. šola v zadevah uradniškega ranga enakoveljavna dovršeni štirikazredni srednji šoli. Ne verjamemo, da bi železniška uprava hotela svoje uradništvo 3. kategorije rekrutirati iz osnovne šole. To bi bila tudi krivica z ozirom na one uradnike 3. kategorije, ki so res dovršili nižjo srednjo šolo ali štirikazredno meščansko šolo.

Izpolnil si nalogo svojega življenja, in Ljubljansko polje, ki ti stesalo zibelko, ti je odprlo tudi poslednji dom, kamor te sedaj izročamo, da večnost dopolni, kar si je časnost zaslužila!

Prijatelj in tovariš, počivaj sladko v večnem snu! Mir in pokoj tvoji duši in tvojemu pepelu!

Plodonosno je bilo dolgoletno življenje in delovanje tovariša Jakoba Dimnika. Kaj je bil on svojemu stanu, šolstvu in napredni slovenski javnosti, občutimo šele sedaj ko ne biva več med nami. Ob njegovi gomili plače neutolačna vdova ga. Josipina roj. Kraigherjeva, njegovi sinovi, Ivan, Slavoj in Stanko, prva dva znana naša tovariša, tretji inženir in hčerka Radica. Poleg rodbine, ki ga bo pogrešala, stojimo ob grobu tudi njegovi tovariši in strmino za vzveljo, ki jo je napravila pokojnikova smrt. Pogrešale ga bodo naše gospodarske organizacije, pri katerih je aktivno sodeloval do poslednjega s svojimi umestnimi, pametnimi in treznimi nasveti. Naj bi bila njegova smrt seme naraščajoči mladini, da bi zrla v pokojnikovem neumornem, doslednem in marljivem delovanju svetel vzor svojega življenjskega pravca!

Počivaj v miru, dragi tovariš!
Lahka Ti bodi domača gruda!

—a—

Splošne vesti.

— Učiteljska imenovanja v Sloveniji. Kralj je podpisal ukaz o imenovanju šolskih upraviteljev in učiteljev na osnovnih šolah v Sloveniji. Imenovani so za upravitelje v Ljubljani: Repovš Friderik na I., Polak Janko na II., Pristovšek Fran na III., Škulj Fran na IV., Grčar na barjanski osnovni šoli. — Za stalne učitelje na deških osnovnih šolah v Ljubljani so imenovani: Bajc Makso na I., Silvester Fran na II., Lavrič Karel na IV., Flere Fran na V., Recelj Alojzij na V., Klavora Hinko na VI., Benič Mauricij na VI., Saršon Pavel na III., Polak-Kraševac je imenovana za upraviteljico na I. dekliški šoli v Ljubljani, Slatnar-Vičič na isti šoli za učiteljico, na III. dekliški šoli pa Trampuž Lucija, Kalingler E. je postala suplentinja, Korban Josip, šolski upravitelj v Ihanu, Čencič Julij, upravitelj v Kamniku, Rupnik Marija, upraviteljica v Kamniku, Keržič Fran za upravitelja v Dobropoljah; Kalingler Olga za učiteljico v Trziču; Lampret Fort. za upravitelja v Borovnici; Čuk Fran za upravitelja v Dolškem; Bensa Andrej za učitelja na Ježici; Gostič Flor. za upravitelja v Sostrem; Lavrenčič Alojzija in Munda Ivana za učiteljico v Sostrem; Likar-Einšpiler za učiteljico v Škocijanu pri Turjaku; Orel Ivana za učiteljico v Šmarju; Štrekelj Ivan za upravitelja na Vrhniki; Zupančič Elizabeta za učiteljico v Mokronogu. — Za šolske upravitelje so imenovani: Pečnik Josip v Veliki Dolini, Jurko Vid v Dolu, Lebar Fran v Hrastniku, Lunder Hermina istotam, Plavšak Robert v Trbovljah, Bučar Alojzij v Trbovljah-Vode, Zavrtnik Ljudmila za učiteljico istotam, Lapornik Ana za upraviteljico v Trbovljah, Miselj Ana za učiteljico v Dolenjem Logatcu, Vrezec Avrelja za učiteljico v Gorenjem Logatcu, Šifer Egidij za upravitelja na Breznici, Križman Emil za upravitelja na Planini pri Semiču, Borštnik Srečko za učitelja v Novem mestu, Jurjevčič Marija za učiteljico v Celju, Novak Franja za učiteljico v Št. Petru (Sav. dolina). — Za upravitelje so imenovani: Canjko Avgust v Svetini, Vrečar Rajko v Žalcu, Golob Josip v Vuzenici, Rosenštejn Ferd. v Št. Petru pri Mariboru, Bregant Henrik v Rušah, Mejovšek Radov. v Slivnici pri Mariboru, Černigoj Slavko pri Sv. Križu pri Slatini, Šprager Ferd. v Beltincih, Verteš v Fokincih. — Za učitelja v Lajtersbergu-Krčevini je imenovan Lovše Ivan, za učiteljico istotam Ravnihar Antonija; v Limbušu za učiteljico Robič Ivana, Fabijan Terezija. Za upraviteljico v Ptuj Luknar Marijana, za učiteljico v Studencih Predikaka - Drobnič, Čuček Josip za učitelja v Poljčanah; Lipaj Vendel za upravitelja v Prosenjakovcih, Ločnik Amalija in Logar Ana za učiteljico v Slovenski Bistrici, Pogrujc Alojzij za upravitelja v Hajdini, Šterk-Jurca za učiteljico istotam; Sel Ivan za upravitelja v Sv. Lovrencu na Dravskem polju; Gulin Milka in Mervič Dora za učiteljico na okoliški šoli v Ptuj; Maise Josipina za učiteljico v Rogaški Slatini; Blazinšek za upravitelja v Zibiki; Zmrzlikar K. za učiteljico v Šmartnem ob Paki; Stres Fel. za učitelja v Prevaljah; Pinterič za učitelja v Trdkovi; Kokot Ferd. za upravitelja pri Sv. Petru pod sv. Gorami; Kokot-Bradaška za učiteljico istotam. — Za šolska upravitelja sta imenovana: Šafarič Fran pri Sv. Križu pri Ljutomeru; Karbaš Fran v Ljutomeru. Burnik Marija je imenovana za učiteljico na pomožni šoli v Mariboru; Petrovič Simon za upravitelja pri Dev. M. v Brezju; Šket Marijana za učiteljico v Framu; Firm Štefan za upravitelja v Hočah. — Za veroučitelja na gluho-nemnici v Ljubljani je imenovan Viktor Šega.

— Imenovanja na meščanskih šolah. Imenovani so: Fakin Anton, učitelj na deški meščanski šoli v Ribnici za stalnega strokovnega učitelja I. skupine na I. mestni deški meščanski šoli v Ljubljani; Potočnik Pavla, učiteljica na deški meščanski šoli v Šoštanj, za stalno strokovno učiteljico I. skupine na I. mestni deški šoli v Ljubljani; Lampe Ivana, učiteljica na meščanski šoli na Jesenicah, za stalno strokovno učiteljico I. skupine na meščanski šoli na Jesenicah; Hočevar Makso, učitelj na meščanski šoli v Krškem in okrajni šolski nadzornik v Ljubljani, za ravnatelja na I. mestni deški meščanski šoli v Ljubljani. — Na osnovni šoli v Podgradu je imenovan za stalnega učitelja Al. Ponikvar, doslej šolski upravitelj v Babinem polju. — Upokojen je Česnik Dragotin, upravitelj na Rakeku.

— Imenovanja na ljubljanski univerzi. S kraljevim ukazom so bili imenovani na ljubljanski univerzi za izrednega profesorja indo-evropske filologije na modroslovni fakulteti dr. Karel Oštir, na tehnični fakulteti za izrednega profesorja eksperimentalne fizike dr. Valentin Kušar in za izrednega profesorja organske kemije dr. Marij Rebek.

— Na znanje gospodi činovnicima. Ministarstvo narodnog zdravlja odobrilo je predlog uprave banje Iliđe, da činovnici i oficiri sa svojim porodicama imaju povlasticu od 50 posto na stanovanju i osvetljenju u banjskim hotelima. Gospoda činovnici i oficiri mogu se od sad koristiti ovom povlasticom, koju do danas nisu imali. — Uprava banje Iliđe.

— Učiteljski otroci. Prosvetno ministarstvo je odredilo, da učitelji, v kolikor imajo za svoje otroke primernih šol v naši državi, ne smejo pošiljati svojih otrok na študije drugam, ker bi bila učiteljem v tem slučaju odvzeta draginjska doklada, ki jo prejema za svoje otroke.

— V kratkem izideta novi knjigi: »Zgodovinska čitanka« namenjena učencem višje stopnje osnovne šole 15 Din in »Osnovna vijolinska šola« za učiteljstva, glasbene šole in slične zavode 50 Din. Obe knjigi imata že predpobacijo.

— Odlikovanja prosvetnih delavcev. Na predlog prosvetnega ministra je odlikovan dr. Franc Kovačič, profesor na mariborski bogoslovnici, z redom sv. Save 3. vrste, Gustav Vodušek, šolski nadzornik za brežiški okraj pa z redom sv. Save 4. vrste.

— Učiteljski dom v Mariboru. Daroval je v spomin pokojnega ravnatelja Jak. Dimnika tovariš Anton Hren, nadučitelj v Studencih pri Mariboru 25 Din z geslom: »Umrlemu delavnemu tovarišu Jak. Dimniku v spomin in vsem, katerim sta naš stan in dom pri srcu, v posnemanje.« — M. Kožuh, blagajnik.

— Himen. Gospod Zvonimir Bratkovič, učitelj v Mariboru, se je poročil z gospodično Meri Smerdeljevo, učiteljico iz Ljubljane. Čestitamo!

— Za Učiteljski konvikt. V počestje spomina blagopokojnega ravnatelja tov. Jakoba Dimnika Beti in Miroslav Pretner Din 100 in Rudolf Horvat Din 50. — Srčna hvala!

— 15-godišnjica kluba hrvatskih književnika i umjetnika u Osijeku bit će 3. okt. 1924, pa će toga dana biti u Osijeku sastanak članova i prijatelja Kluba, a članovi-slikari priredit će veliku izložbu slika. Za željeti je, da sastanak književnika i izložba uspije u svakom pogledu, pa da se što intenzivnije poradi za hrvatsku i slavensku kulturu. I nečlanovima, koji su prosvjetni radnici, pristup je slobodan i dobro im došli!

— 35-letnica mature obhajajo tovariši Cizelj Miško (Maribor), Iglar Fr. (Ribnica na Poh.), Kranjc Jožef (Šmartno ob Paki), Kurbus Tomo (Slivnica pri Celju), Terčak Jožef (Šmartno ob Paki) in Zacherl Franjo (Ljutomer) dne 4. oktobra t. l. ob priliki sadne razstave v Šmartnem ob Paki. Na veselo svidenje v lepi Savinjski dolini.

— kpl Vsem šolskim vodstvom! Izšla je knjiga Homan »Somatologija in higijena« I. del. Ona šolska vodstva, ki imajo v svojih knjižnicah že Homan »Somatologija in higijena« II. del, si naj naroče potom poštine proste dopisnice še I. del.

— Zahvala. Trgovec z urami in zlatnino g. Ivan Pakiž iz Ljubljane je daroval namesto venca svojemu svaku gosp. Turku Valentinu, trgovcu v Novem kotu, za revne učence tukajšnje šole znesek 100 Din, za kar se mu podpisani najtopleje zahvaljuje. — F. Wigele, šolski voditelj v Loškem potoku.

— V založništvu knjigarne Goričar & Leskovšek v Celju je izšlo: Brinar Josip, Domoznanstvo za osnovne šole. Zemljepisni podatki in zgodovinske slike o kraljevini Srbov, Hrvatov in Slovencev. Cena vez. knjigi 20 Din. »Domoznanstvo« podaja učencem osnovnih šol v jedrnatih obliki opis Slovenije (za 4. šol. leto), zemljepisne Jugoslavije (za 5. šol. leto) in 44 metodično vzornih slik iz zgodovine Srbov, Hrvatov in Slovencev. Brinarjevo »Domoznanstvo« nadomešča torej kar tri različne učbenike ter je potemtakem cena knjige (20 Din) izredno nizka. Šolska vodstva dobe na vsakih 10 izvodov en izvod zastoj. Isto založništvo je izdalo: Brinar Josip, Slovenska vadnica za višje razrede osnovnih šol in za meščanske šole. Vaje iz slovnice, pravopisa in spisja. Cena vezani knjigi 24 Din. — Knjigarna Goričar & Leskovšek v Celju.

— Odobrena knjiga. Ministrstvo za trgovino in industrijo je odobrilo knjigo »Matematične tabele«, sestavil prof. Ivo Tejkal, založila Učiteljska tiskarna v Ljubljani, kot pomožno knjigo za tehnično srednjo šolo in vse obrtne strokovne šole.

— Petinpetdesetletnica mature. Upokojeni šolski ravnatelj g. tov. Anton Leban v Stični na Dolenjskem praznuje 55-letnico svoje mature na učiteljski v Gorici. Izmed svojih tovarišev-maturantov je edini še živ. Star je 75 let. Učiteljeval je večinoma na goriškem Krasu, deloma tudi na Štajerskem. Svetovna vojna ga je pregnala v Stično. Anton Leban je znan pedagoški pisatelj in so-trudnik vseh naših listov. Čestitamo!

Nasilja novega režima.

—na Centralizem, kakor še nikdar. Svoječasno je višji šolski svet hotel prevzeti provizorična imenovanja v svoj delokrog, da bi enotno in hitreje razporedil provizorično učiteljstvo po vsej Sloveniji. Nastal je velikanski krik in vik v vrstah klerikalcev, češ, da se jemlje vse pravice okrajnim šolskim svetom in se uvaja kvarni centralizem v šolsko upravo. Sedaj je dr. Korošec, kot prosvetni minister, prenesel pravico teh imenovanj celo na ministrstvo (minister Pribičević jih je prenesel na šefe prosvete), da šef prosvete v Ljubljani nima pravice imenovati niti novincev. Tako so klerikalci, ki so se prej tako strastno borili proti centralizmu, postali sedaj sami najstrastnejši centralisti in uvajajo v šolstvo sistem, ki bo v resnici na kvar hitri in točni administraciji.

—na Iz ministrstva prosvete poroča »Slovenec« št. 205, z dne 7. septembra 1924: Za okrajnega šolskega nadzornika v Kranju je imenovan Rudolf Pečjak, razrešen je pa dolžnosti nadzornik Vilibald Rus. — S tem dejanjem je bilo izvršeno nasilje, ki ga klerikalci nikakor ne bodo mogli zagovarjati. Dr. Korošec se je vdal fanatičnim strankarjem, ki ga bodo speljali v položaj, ki mu samemu ne bo prav ljub napram srbski politični javnosti. Intrige zoper nadzornika Rusa bodo kmalu razkrinkane. Vsekakor se klerikalci niso upali nastaviti za nadzornika v Kranju Vidra z 12 službenimi leti, kar so prvotno nameravali. Pečjak se je prvi vsedel na nesigurni stolec, druge še prosjačijo za nadzorniška mesta, a se jih večina brani, ker se sami čutijo nespособne za to in ker dobro vedo, da bo kmalu prišel čas, ko bodo šli — kakor so prišli.

Naša gospodarska organizacija.

—g Članom učiteljske samopomoči. V letu 1924. imamo tri smrtne slučaje, in sicer: Baša Milka 26. junija 1924, Grlič Gabrijel iz Studenca 11. avgusta 1924 in Dimnik Jakob iz Ljubljane 1. septembra 1924. Za te smrtne slučaje — 89. do 91. — prejmejo člani v teh dneh položnice z zneskom Din 6.50 — zakonski pari z dvojnimi zneskom — katerega naj nam prav kmalu nakažejo. Posebno pa prosimo vse zamudnike, ki dolgujejo še za prejšnje smrtne slučaje, da v tem mesecu poravnajo vse zaostanke; na doposlanih položnicah bodo zaostanki prišteti gornjemu znesku.

—g Učiteljski dom v Mariboru. Članarina in darila: Učiteljsko društvo za mesto Ptuj in ptujski okraj 1340 Din; učiteljsko društvo za okraj Sv. Lenart v Slov. gor. 200 Din; učiteljstvo pri Sv. Benediktu v Slov. gor. (Majhen Ivan, nadučitelj, Pauscha Ana, Pohar Sonja, Vobovnik Jelica, učiteljice à 10 Din) 40 Din. — Za Ganglov kamen je daroval g. ravnatelj Fran Voglar v Mariboru 20 Din; z zadnjič izkazanimi 9176 Din = danes 9196 Din. Iskrena hvala! Vrnili ste se s počitnic, mislite zopet na naš »Učit. dom«! Nabirajte! Darujte! — M. Kožuh, blagajnik.

Iz naše stanovske organizacije.

Gibanje okrajnih društev v Sloveniji.

Vabila:

= SLOVENJEBISTRIŠKO UČITELJSKO DRUŠTVO bo zborovalo v soboto, dne 20. septembra t. l. ob 10. uri na deški šoli v Slovenski Bistrici s sledečim dnevnim redom: 1. Prečitanje zadnjega zapisnika. 2. Stanovske in društvene zadeve. 3. Poročilo delegatov:

a) pokrajinske skupščine v Krškem,
b) glavne skupščine v Dubrovniku.
4. Slučajnosti. Udeležba obvezna za vsakega člana.

Razno.

ISTORIJA RUČNOG RADA KOD SRBA.

U Aleksincu u Srbiji održan je od 1. jula do 7. avgusta o. g. ferijalni učiteljski tečaj za ručni rad Podmladka Društva Crvenog Krsta na kome je sudelovalo 54 učitelja(-ice) iz cele Jugoslavije. Povodom toga rad sam ovde izneti istoriju ručnog rada i njegovu sudbinu kod Srba.

Još dok se ova stvar nije ni teorijski raspravljala po pedagoškim časopisima srpskim našao se jedan oduševljen pristalica ideje uvođenja ručnog rada u škole a to je g. Mihađo Valtrović, profesor arheologije na Velikoj Školi u Beogradu i čuvar Narodnog Muzeja koji je putujući radi naučnog cilja po severnim državama Evrope opazio pokret i ostvarenje ideje ručnog rada te je po povratku svome u Srbiju oduševljen ovom idejom kao vladin poslanik (jedne je poslanike imenovao vladalac a druge je birao narod na izborima) 1871. g. podneo Narodnoj Skupštini opširen predlog o učeničkim radionicama uz osnovne škole. Iz toga opširnoga predloga u čijem se prvom delu nalazi deo o važnosti i koristi ručnog rada iznosimo ovo: »Ustanovljenje radionica, rukovanje njima, uopšte svu brigu o njima, treba u svoje ruke da uzme opština, pojedini patrioti ili društvo složeno od patriota. Pogrešno bi bilo ostaviti to sve vladi, pošto opština ili društvo u pojedinim krajevima bolje poznaju prilike u njima, bolje poznaju sposobnosti stanovništva, bolje znaju koja bi radnja za njih bila korisna prema opštoj tražnji i prema za rad nužnom građivu.

Opštine ili društva — u kojima po drugim zemljama ima članova od raznog znanja, zanimanja i stalleža, sklonila bi učitelje svoje da o trošku opštinskog ili društvenog za vreme šk. odmora u kojoj varoši ili na selu kod valjanog kakovog majstora izuče onaj zanat koji je opština rada da zavede radi telesnog rada u školi.

U Danskoj in u Prajskoj društva za širenje telesnog rada u školama udese o šk. odmoru 6—8 nedeljne kurseve za nekoliko učitelja, i za jedan ili više zanata u jedan mah. Tako bi se moglo udesiti i u nas. Društva se ta dalje staraju o nabavci nužne građe za rad o nabavci nužnog alata, pregleda i modela i o rasprodaji dačkih radova. Učitelj za trud svoj ima naročitu nagradu. Učenci kod plate gradivo zadrže izrađeni posao svoj kao svojinu, inače imaju samo neki deo od prodajom dobivane sume, koja opet ide u fond za održanje radionice i umnožavanje zanata u školi. Broj članova društva za širenje telesnog rada u školi neograničen je a svaki član mesečnim ulogom potpomaže cilj društveni. Društvo u određeno vreme svake godine čini izložbu od u školi izrađenih radova, a docnije i od domaćih radova, kad otpočnu ti radovi po kućama da se rade. Nastavu u telesnom radu valjalo bi na nekim mestima brojem i izborom zanata tako udesiti, da se njome mogu koristiti i oni učenici iz srednjih škola koji bi imali naročitu volju za izvesne radove i koji bi hteli da im se sasvim odadu.

Od radova zanatskih, koji se u danskim i nemačkim školama izučavaju, mogli bi se neki u nas zavesti po selima, a neki samo po varošima; a mogli bi se dodati novi koji odgovaraju našoj potrebi i prilici. Radovi su ovi: 1. Pletenje od slame i pruca. Izrađuju se sitnije i krupnije stvari, potrebe za kuću i pedesne za prodaju, kao kutije, kotarice, šeširi i t. sl. 2. Rezanje tankom testericom. Od rendisanih tankih daščica izrađuju se razne stvari za domaću potrebu, kao: mali ramovi za slike, za ogledala, kutije, mastionice i sl. 3. Deljanje od drveta. Ovaj bi rad mogao biti nastanak prošlog rada. On bi obuhvatio izradu raznih sitnih alatlika za ženske i muške poslove, izradu sitnijeg oruđa domaćih kao: kašika, varjača, preslica, vretena i sl. 4. Građenje četaka većih i manjih od svinjskih čekinja, konjske dlake i krutih biljaka. 5. Stolarski rad. On upoznaje učenika sa upotrebom stolarskog alata i obuhvata izradu stolica, sandučića, ormančića, čiviluka, stolica, i sličnih manjih domaćih potreba. 6. Strugarski rad, koji obuhvata građenje zastruga, čanaka i drugih drvenih potreba u kući i inače. 7. Radovi od debele hartije koričare obu-

hvataju izradu većih ali manjih kotarica, kutija, povez knjiga i slično.

Uz izbor nabrojanih radova pojedina bi društva ili ustanove prema mesnim uslovima zavodile i druge radove, koji bi se ili ticali veće domaće udobnosti i boljeg očuvanja zdravlja ili bi poglavito išli na jači razvitak domaće radinosti.

Telesni rad u školi po mnjenju moje, treba da se obazre još i na vaspitanje domaćeg života. Na taj cilj treba da upozna učenika sa onim što je bolje i probitačnije po život u drugim krajevima otadžbine naše; treba da ga nauči privsvajati u odelu, kućnom nameštaju, alatu i sl. Sve ono što mu može poslužiti na bolje zdravlje, na olaksicu u poslu kakvom i na udobniji život u kući.

Uveren sam da bi se i u nas osetile one iste blagodetne posledice, koje se osećaju u zemljama u kojima je ovaj predlog u punoj meri ostvaren. Dobili bi vremenom veštije i okretnije zanatlije, veštije i naprednije domaćine i umanjili bi bedu sirotinje po izvesnim krajevima otadžbine, koji su inače bogati raznim predivom, od kojega dosada gotovo nikakve hasne po opšte blagostanje ne umemo da vučemo.

U interesu opšteg i domaćeg napretka bilo bi dalje, obazreti se i na ženske škole, pa i u njima zavoditi onakove ručne radove koji odgovaraju ženskom zadatku u kući i van ove u ljudskom društvu.

Predlog ovaj nije bio u ono vreme u Skupštini primljen i otišao je u grobnicu dobrih nada — u arhivu valjda i zbog toga što je dolazio od zvaničke strane. Za dugo se nije višo čulo o ručnom radu u školama. Jovan Miodragović kao predavač pedagogije u niškoj učiteljskoj školi osim propisanog gradiva uneo je u svoja predavanja i odeljak pod imenom »Tehničko vaspitanje« te je ovim predavanjima upoznao i ako samo teorijski i svoje čak o važnosti i koristi ručnog rada u školi.

Sreten M. Adžić, umirovljen upravitelj učiteljske škole kao državni pito-mac u Nemačkoj gde je izučavao uređenje zavoda za slepe, u Lajpcigu se upoznao sa idejom ručnog rada i svršio je kurs za ručni rad. 1886. g. napisao je knjižicu: »Ručni rad u muškoj školi suvremeno pedagoško pitanje«. Ovo je prva knjiga na srpskom jeziku o ovom pitanju kojom se knjigom ovo pitanje kod Srba i pokrenulo k njoj iznosi važnost i korist ručnog rada kod Srba istorija ručnog rada i savremeno stanje u pojedinim zemljama. Kada se vratio natrag u Srbiju on je bio prvi apostol širenja ove ideje. 1888. g. V. učiteljska skupština donese ovakovu rezoluciju: »Učiteljska skupština misli da današnja osnovna škola ne sprema decu za praktičan život sem ostaloga i zato, što se slabo brine o tome, da deci otvara volju za rad i razvije njihove telesne moći. Zato Učiteljska Skupština misli, da bi trebalo raditi na tome, da se što pre u naše osnovne škole uvede ručni rad, te da se deca još iz malena privikavaju radu i postepeno spremaju za buduće vredne, umetne i korisne radnike.« Iduća VI. učiteljska skupština bila je u Nišu, na kojoj je Adžić držao predavanje o ručnom radu, doneo izrađenu model seriju i alate kojima se ovi modeli rade. Ovo i ovakovo predavanje je zagrejalo ogromni deo učitelja za ručni rad i skupština je donela rešenje u kome se kategorički tražilo da vlada što pre uvede ručni rad u osnovne škole. Kraljevske vlade nisu bile protivne ovoj novini i 1893. Dr. Laza Dokić, ministar prosvete uneo je u projekt zakona o narodnim školama i ručni rad kao obavezan predmet.

Na Adžićevom predavanju u Nišu 1889. g. bio je kao slušalac i Jovan S. Jovanović, učiteljski pripravnik II. godine. Po svršenoj učiteljskoj školi odmah je u svome selu otpočeo rad sa delom kako je znao i umeo. Više instinktivno po planu i sa jasnim ciljem, Ali je u brzo osetio da mu za ovaj predmet nedostaje i teorijske i praktične spreme. Zato ferijama 1895. g. ode u Beč o svom trošku gde kod Urbana, upravitelja građ. škole svršši kurs za ručni rad iz stolarstva u kartonaže. Iste godine 5. novembra u Zaječaru na učiteljskom zboru posle njegove rasprave toliko je oduševio članove zbora da su osnovali zbornu radionicu i kurs za učitelje. Zborna kasa imala je u tu svrhu samo 40 Din na raspoloženju. Svaki slušalac uoži još po 4 Din da se kupi alat. I tako u božićnom odmoru 1895. otpočeo prvi kurs za ručni rad. Od alata imalo se ono što je najnužnije za kartonažu: običan nož i limeni pravačnik sa drvenom tablom. Radi na-

bavke alata priredena je i zabava na kojoj je bilo čistog prihoda 210 Din. O Uskrsu 1896. nastavio se kurs sa punijim i materijalom i alatom.

23. marta 1896. osnuju kursiste »Udruženje za uvođenje ručnog rada« čije su članovi bili ne samo učitelji no i profesori, lekari, trgovci i zanatlije. Društvo je našo svuda odziva pa i Ministarstvo Narodne Privrede pomoglo je sa 1000 Din.

Drugi kurs iz stolarstva je održan od 2. jula do 2. avgusta 1896. g. Prijavilo se 27, a moglo se primiti 20. Radilo se od 7.—11. i od 2.—6. i u veče od 8.—10. teorijska predavanja. Na kraju tečaja svi su polagali teorijski i praktični ispit pred upravnikom tečaja Jov. S. Jovanovićem i ministarskim izaslanikom. U avgustu 1896. Udruženje prenese središte svoga rada u Beograd i 1896./97. šk. godine u Beogradu na dunavskom kraju otpočela je rad prva školska radionica u koju je dolazilo dobrovoljno po 20 daka iz svakog razreda. Kasnije su šk. radionice otvarane i po drugim mestima gde je bilo spremnih učitelja za ovu stvar.

(Dalje prih.)

Književnost in umetnost.

Priporočamo vse spodaj navedene knjige v nabavo učitelstvu in šolam, posebno pa šolarskim, vsem javnim ljudskim in društvenim ter učiteljskim-strokovnim knjižnicam. Vse tu navedene knjige se naročajo tudi lahko potom Učiteljske knjižarne v Ljubljani, Frančiškanska ulica, šte. 6.

—kpl. L. Lipovec: »Spodobni ljudje«, I. Čisto rodoljublje, enodejanka. Splošna knjižnica št. 30. V Ljubljani 1924. Založila Zvezna tiskarna in knjigarna. Strani 36. Cena broš. Din 6.

Ocene.

—k Pod skupnim naslovom »Spodobni ljudje« izide v založbi Zvezne tiskarne in knjigarne v Ljubljani v okvirju agilne »Splošne knjižnice« ciklus petero enodejank. Avtor L. Lipovec (psevdonim, za katerim se skriva znana slovenska književniška osebnost) imenuje te enodejanke komedjice. Vse ciklus »Spodobni ljudje« je idejno — enotna skupina četvero komedjic — enodejank,

ki se vrše pred svetovno vojno in enodejanskega epiloga, v katerem nastopajo osebe iz prejšnjih komedjic po svetovni vojni. Iz praktičnih razlogov in ker je vsaka teh petero enodejank zase zaključena enota, ki se lahko tudi samostojno uprizori, je založba uredila izdajanje tega ciklusa tako, da izide pod skupnim naslovom: »Spodobni ljudje«, in sicer v nastopni vrsti: I. Čisto rodoljublje, II. Roka roko..., III. Živeti! IV. Iskrena ljubezen in epilog: Prekvašeni svet v tekočih zvezkih »Splošne knjižnice« št. 30. in 34. Vseh petero zvezkov bo vezanih v skupno knjigo, a broširana se bo dobivala vsaka enodejanka posebej. Prva teh komedjic — enodejank »Čisto rodoljublje« je pravkar izšla kot 30. zvezek »Splošne knjižnice«. Enodejanka je drastična slika naših predvojnih, političnih in socialnih razmer, ki v mnogočem obstojajo še danes. Pozna se pisatelju, da je natančno in podrobno opazoval naše življenje, zato je satira izražena v pristni, domači govorici, neprisiljena in dobro zadeta. Prepričani smo, da bo ta enodejanka, kakor tudi ostale štiri tega ciklusa zelo dobrodošla našim odrom. Saj ti odri, posebno na deželi, toliko pogrešajo izvirnih kraških igrokazov iz domačega življenja, ki ne povzročajo posebnih težav ne glede inscenacije, ne glede oseb. Kakor čujemo, bo te enodejanke uprizorilo v letošnji sezoni tudi Narodno gledališče v Ljubljani. Neznatna cena borih 6 Din za knjižico bo omogočila vsakomur nabavo potrebnih izvodov. Omenjamo še, da avtorjeve pravice, posebno glede dovolitve vsakršnega uprizarjanja zastopa založništvo »Zvezna knjigarna« v Ljubljani.

Pristopite k „Jugoslovanski Matici“!

Odgovorni urednik: Franc Štrukelj.
Last in zal. UJU — poverjen. Ljubljana.
Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani.

V novi obleki

namreč v rjavo-modro-beli etiketi je sedaj v prometu davno preizkušeni in priljubljeni »Pravi; FRANCKOV; kavni pridatek« ciklus petero enodejank. Avtor L. Lipovec (psevdonim, za katerim se skriva znana slovenska književniška osebnost) imenuje te enodejanke komedjice. Vse ciklus »Spodobni ljudje« je idejno — enotna skupina četvero komedjic — enodejank,

ZAHVALA.

V dneh neizmerno žalosti, ob smrti nepozabnega soproga in očeta, gospoda

Jakoba Dimnika

so nam neštete vrste blagih src lajšale našo bol. V teh dneh smo spoznali, kako veliko spoštovanje je užival blagi pokojnik. Ni nam mogoče izreči primerne zahvale vsakemu posamezniku, ki se je v tem času spomnil njega in nas, zato naj prejmejo vsi, ki so na katerikoli način odprli svoja blaga srca njemu v spomin in nam v tolažbo, našo najodkritosrečnejšo zahvalo.

Posebej pa se moramo zahvaliti g. dr. Leonu Travnerju, ki je izkazal nepoplačljivo požrtvovalnost ob priliki podelitve prve in poslednje pomoči blagemu pokojniku, ter enako vsem, ki so priskočili na pomoč v vlaku in na Zidanem mostu. Gg. dr. Drganu in dr. Jamarju izrekamo zahvalo za zdravljenje in vero, ki sta mu jo dajala, da je tako poln življenja ohranil upanje do zadnjega diha. G. dr. Lj. Periču izrekamo zahvalo za priznanje, ki mu ga je dal s strani mestne občine za njegovo dolgoletno delovanje v občinskem svetu, pri Mestni hranilnici ter v prid mestnega šolstva. Višjemu šolskemu nadzorniku g. E. Ganglu izrekamo zahvalo za slovo na grobu, ki mu ga je izrekel v imenu učiteljstva, za katerega blagor je pokojnik žrtvoval ves svoj prosti čas. Pomnoženemu pevskemu zboru Glasbene matice izrekamo zahvalo za žalostinke. Zahvalo izrekamo vsem darovalcem krasnih vencev in cvetja in vsem, ki so ga spremili na zadnji poti, posebno zastopstvu Sokola I, političnega in drugih društev in korporacij, mnogobrojnim vnanjim udeležencem, ki so prihiteli po zadnje slovo, ter vsem, ki so nas na ta ali oni način tolažili v teh dneh. Zahvaljujemo se tudi časopisju, ki mu je izkazalo svojo pozornost.

Tudi vsem, morda nenavedenim, naša prisrčna zahvala. Maša zadušnica za blagim pokojnikom se bo brala v njegovi farni cerkvi pri sv. Petru v Ljubljani v torek dne 9. t. m. ob pol 8. uri dopoldne.

V Ljubljani, dne 4. septembra 1924.

Žaluojača žena in otroci.